oblasti, ki ne pozna ustroja in bistva šolstva. Pripominjamo, da predvideva tako ločitev tudi dr. Radojevićev osnovnošolski zakonski načrt.

Važnejši dogodki.

Ne moremo mimo velikega organizačnega dogodka, ki se je vršil dne 5. junija in 7. avgusta pr. l. v Ljubljani, to je bil II. kongres UJU. Bili so veličastni dnevi, ki jih ne bomo tako kmalu pozabili. Še dolgo nam bo odmeval v dušah narodni in stanovski ponos, ki je prišel do impozantnega izraza in manifestacije ob prisotnosti 4000 učiteljstva države, pripadnikov ene ideje, narodne, državne in stanovske.

Dne 10. novembra pr. l. smo proslavili 50-letnico našega stanovskega in narodnega buditelja, višjega šolskega nadzornika Engelberta Gangla. Proslava se je izvršila skromno, kakor je skromen slavljenec sam, zato pa je bila tem bolj prisrčna. Napredno slovensko učiteljstvo mu želi še mnogo zdravih in srečnih let v prid in delamožnost ljubljenemu jugoslovenskemu narodu!

Omeniti mi je izdajo koledarja UJU. Bil je to prvi poskus, ustvariti nekako antologijo jugoslovenskega šolstva, naših vzornih pedagogov in pisateljev. Želimo, da ostane pri nadaljnem izdajanju te publikacije v odlični opremi, vzornemu tisku in brezhibni zunanji obliki. Naše članstvo pa opozarjamo, da pridno sega tudi v bodoče po tej izdaji in se tako seznanja z delovanjem srbo-hrvatskega šolstva.

Ne moremo prezreti postavljenja našega novega šefa na čelo prosvetni upravi, g. ministra Svetozarja Pribičevića, ki je, sam učiteljev sin, ponovno posvedočil svoje simpatije za učiteljski stan in mu posveča pažnjo pri državni gradbi. Ne zabimo, da je bil prvi, ki je vpoklical učitelje, referente v ministrstvo prosvete in jih je hkrati opozarjal na veliko odgovornost, ki jo prevzamejo pri svojem poslu napram svojim tovarišem. Zajedno je zatrdil, da bo vpoklical v osnovno šolsko upravo učitelje do najvišjega čina.

Prelepa je bila proslava vzidanja spominske plošče v rojstno hišo našega odličnega stanovskega voditelja, pisatelja in vzor-Jugoslovena pok. Davorina Trstenjaka na binkoštni ponedeljek na Krčevinah pri Ormožu. Bila je stanovska in splošna narodna proslava ob veliki udeležbi nad 2000 ljudstva, zlasti priprostega kmetskega naroda.

Končno se še spominjamo naših veteranov, v življenskem in stanovskem boju preizkušenih naših stanovskih tovarišev, ki stopajo po določbah činovniškega zakona v pokoj.

Še so dočakali vstajenje nekdaj tako zapostavljenega, preganjanega in poniževanega našega stanu. Dočakali so tudi pridobitev materijalnih dobrin, za kar so se trajno borili vse dni svojega aktivnega službovanja in so končno priborili današnje uspehe. Želimo jim miren službeni pokoj, toda z iskreno željo, da ostanejo v našem stanovskem delu še nadalje aktivni naši tovariši do skrajnih mej delamožnosti kot vzgled in pobuda mlajši generaciji!

*

Končujem s pozivom na vztrajno neumorno delo vseh okrajnih društev, vsakega posameznega člana UJU. Ne samo govoriti, ne samo trkati se na prsa o veličastni sili stanovske misli, temveč delati za njo in z delom ji pridobivati temelj in ugled. Edino vztrajno in konsekventno delo bo spasilo našo državo, jugoslovenski narod in naš stan!

A. LUNAČEK. Št. Rupert:

V boj za odpravo krivic in dosego pravic šolskim voditeljem!

(Konec.)

12. Ker krajni šolski sveti na deželi za to slabo ali celo nič ne skrbe in poedini — kakor n. pr. šentrupertski — celo nasprotujejo nestrankarskemu, objektivnemu, le za šolo in njen napredek skrbečemu šolskemu voditelju, se mora ta boriti s krajnim šolskim svetom za vsako mrvico pod 6. do 11. navedenih in drugih potrebščin* ter opravljati tudi posle, ki so po zakonu odmerjeni krajnim šolskim svetom (ad 2., 4., 13., 17. itd.).

13. Skrbeti za reden šolski obisk, obravnavati šolske zamude — ker krajni šolski sveti tudi to ne vrše — siliti zanikarne roditelje in brezvestne gospodarje, da pošiljajo deco v šolo, potrpežljivo prenašati nevoljo, jezo in nasprotovanje posvarjenih ali dokaznovanih strank.

14. Voditi lokalne učiteljske konference in skrbeti za njih uspeh.

15. Voditi ves pouk in podrejeno učiteljstvo, mu svetovati, ga ščititi, hospitirati, ocenjevati ... skrbeti za ugled šole in učiteljstva ... za vse je odgovoren šolski vodja.

16. Zastopati mora šolo, učiteljstvo, šolsko mladino napram oblastim in staršem, ki prihajajo z raznimi, dostikrat si nasprotujočimi in tudi protizakonitimi zahtevami, ki so mnogokrat vse prej kot vljudna. Šolski vodja je tarča vseh in za vse! Ni lahka naloga voditi čolniček po valovju razburkanih strastij.

17. Naj se vrši pri šoli to ali ono delo, naj pride zidar, tesar, krovec, mizar, pečar, steklar, ključavničar, drvar, dimnikar, čistilec greznice itd.,* šolski voditelj mora biti poleg, dajati navodila, pojasnila ali celo sam poprijemati, sicer je delo slabo izvršeno ali celo v škodo.

18. Mnogi se vse leto trudimo in kvarimo obleke na šolskem vrtu, še posebno smo zaposleni za uspevajočo, ljudstvu, a ne šolskemu voditelju korist donašajočo drevesnico, ki je za šolsko mladino najvažnejše učilo za kmetijski pouk. Med tem ko se morejo razredniki(-ice) po končanem pouku z izprehodom oddahniti, nima šolski voditelj-vrtnar ves pomladanski in poletni čas niti urice odmora in ker vrši tudi pouk v svojem razredu, mora za pisarniške posle žrtvovati pozne nočne ure.

Šolski vodja-vrtnar poučuje staro in mlado v vrtnarstvu, nekatere za to sposobne v čebelarstvu in drugih panogah kmetijstva.

19. Večinoma je šolski voditelj duša narodno-obrambnega in prosvetnega delovanja, protiutež ruvarjev edinstva države, ki zastrupljajo ljudstvo z nestrpnostjo ali celo s sovraštvom do poedinih plemen jugoslovanskega naroda. Žal, da poleg neštetih ovir, ki mu jih stavljajo nasprotniki napredka in nacionalne vzgoje, ne dopuščajo šolskemu vodju materijalne težkoče in pomanjkanje prostega časa večji stik z ljudstvom in zmanjšujejo njegov nacionalno-vzgojni vpliv.

20. Prijetno je učiteljem(-icam)-razrednikom(-icam) med velikimi, božičnimi ali velikonočnimi počitnicami. Ne oporeka se in priznati se mora: potrebni so oddiha. Imajo sicer tudi med počitki zadosti posla s pripravo za nadaljni pouk, in da ne zaostanejo, ampak napredujejo, se morajo nadalje izobraževati; vendar prosti vseh drugih skrbi polete na dom, po svetu ali pa si izvolijo poljubno delo. Ne tako šolski vodja. Priklenjen je na šolo. Vse polno dela mu nalaga šolsko vodstvo. On nima počitnic!

In pravice, ki naj jih ima šolski vodja? — Odgovor nam daje Cankar s svojim »Jernejem« in s »Hlapci«.

Sodim, da so s tem zadostno osvetljene dolžnosti, skrbi in delo, s katerimi je obremenjen šolski voditelj.

In da jih bo zamogel zmagovati in redno v prospeh šolstva in prosvete vršiti, mu gre za to po vsej pravici primerna nagrada.

Ker je povsem upravičena ta zahteva, stavim v imenu vseh šolskih voditeljev v sprejetje sledeči predlog:

Prosvetno in finančno ministrstvo, oziroma to odločujoči faktorji naj nemudoma ukrenejo, da se šolskim voditeljem za njih obsežno, težko in odgovornosti polno delovanje prizna in nakaže primerna letna nagrada, ki ima v čl. 40. čin. zakona dobro zakonito podlago.

Poverjeništvo »Udruženja Jugoslov. Učiteljstva« v Ljubljani naj pa zastavi vse svoje sile, da se to čim prej izvrši.

* Strankarstvo se je pogubonosno razpaslo in mnogi krajni šolski sveti (in tudi županstva) so liki filialke, agenture zdaj te, zdaj one politične stranke z geslom: Kdor ni z nami, je proti nam. In če šolski voditelj brž in pravočasno ne obrne plašča in ne preskoči v vladajočo stranko, če ostane nepristranski in neodvisen mož-značaj — in tak mora biti — tedaj se mu nasprotuje in se mu, t. j. šoli se ne dovoli potrebnih sredstev ter se, če ne očito, pa prikrito hujska proti njemu, učiteljstvu, šoli, njenim napravam in uredbam.

* Ob brezbrižnosti mnogih krajnih šolskih svetov jih mora vsled neodložljive nujnosti klicati šolski vodja in jih plačevati, a se mora potem zopet boriti za povračilo takih neizogibnih izdatkov.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t **Št. Vid nad Ljubljano.** V nedeljo, 15. pr. m. je bila na obrtni šoli razstava risarskih in spisnih del učencev strokovne in obče obrtne nadaljevalne šole. V zadnji številki »Učit. Tov.« si dovoljuje neki posetnik razstave isto objektivno kritizirati. Dovoljujemo si izraziti dvome, da je bila kritika objektivna. Če pa je hotel kritik soditi v resnici objektivno, je pač sodil kot nestrokovnjak. — Pretežni del risarske sobe je bil napolnjen le z risbami in prav majhen prostorček je bil odkazan spisnim izdelkom — pravi kritik. S to trditvijo pa dokazuje, da si je razstavo, zlasti spisne izdelke ogledal »le od vrha«. Res je, da bi bilo mogoče zvezkov in spisnih del nametati na cente. Toda odbralo se je le po tri izvode od vsake vaje oziroma naloge. Ako bi pregledal kritik natančno in podrobno le knjigovodstvo, kalkulacijo in spisje (korespondenco) druzega razreda, če bi opazil fakture, na kojih je bila izvršena kalkulacija, istočasna vknjižba v poslovne knjige itd., bi se pač moral pomuditi le pri tem delu spisja najmanje eno uro, in pri tej pomudi, ki bi se tudi izplačala, bi ne mogel več trditi, da se merkantilnim predmetom ni dajalo one prednosti, kakor zaslužijo. Ako bi hotel podrobno proučiti spisne izdelke tudi ostalih razredov, kar bi kot kritik storiti moral, bi se moral le pri spisnih izdelkih pomuditi vsaj par ur.

Neobjektivna ali pa nestrokovnjaška je trditev, da so bile risbe izvršene po predlogah, torej prekopirane. Ta trditev ni resnična, ker tak pouk je de fakto zastarel in nesmiseln, ker ne nudi učencu nikakega haska. Mizarski načrti v naravni velikosti in v pomanjšanem merilu (detajli) so bili povzeti po objektih izdelanih doma v delavnicah, ali pa na podlagi škic, katere je moral učenec vsaj deloma zamisliti sam. O kakem kopiranju tu ne more biti govora, zlasti ker predlog za načrte v naravni velikosti sploh ni, vse druge so pa starinske, kakršnih se učenci nočejo niti posluževati, ampak se naslanjajo na najnovejše, moderne pohištvene in stavbne izdelke.

Kovinarji, t. j. mehaniki, ključavničarji itd. so izdelovali strokovne risbe izključno le po modelih, t. j. po delih orodja ali strojev, katere dele so v ta namen prinašali seboj v šolo. Konštruktivno, geometrično in projekcijsko risanje pa se je vršilo na podlagi predavanj v zvezke in iz teh delno na liste. Tudi prostoročno risanje se je poučevalo po naravi ob lesenih modelih. Le narodna ornamentika se je kombinirala po prof. Sičevih predlogah. Tak pouk risanja nikakor ne more biti zastarelo kopiranje. Da pa obrtni vajenci, ki pridejo od težkega dela z utrujeno roko v risalnico, ne morejo postati umetniki in da njihova dela v resnici niso umetniška, je naravno, saj pa tudi ni namen obrtne šole, odgajati umetnike, ampak le praktične obrtnike.

V zagovor bi se dalo napisati še mnogo, ker pa vem, da je gospodu uredniku prostor dragocen, mu bom hvaležen za priobčenje teh vrstic.

Če je imel kritik z objavo ocene res dober namen, moramo enake članke le najodkritosrčneje pozdravljati. Saj se o razstavah na obrtnih nadaljevalnicah, katerih važnosti ni mogoče dovolj poudarjati, itak zelo, zelo malo govori in sliši. Tudi so redke šole, ki podajo s tako razstavo javen račun o delu in uspehu. Odločno pa bi bile enake priobčitve važne zlasti v to, da spodbude k delavnosti one čitatelje, ki so poklicani v moralno podporo k razvoju obrtnega šolstva, ki je za naš obrtni naraščaj, kakor industrijo in celotnemu obrtnemu napredku in slednjič vsemu narodnemu gospodarstvu neobhodno potrebno.

Vodstvo obrt. nad. šole v Št. Vidu.

Opomba: Besedo ima naš poročevalec.

Srednješolski vestnik.

—sr **Mednarodni kongres srednješolskih profesorjev se vrši letos v Varšavi** od 27.—30. avgusta s sledečim sporedom: Glavna tema, ki je bila že lani določena na kongresu v Pragi, bo obravnavala razmerje srednje šole do ljudske in visoke šole. Razen tega so dolo-

LISTEK.

Poletna pesem.

† tovarišu Luki Albrehtu.

Luka — korenina naša, pozdravljen! Ali veš kako se pozdravljajo prijatelji in tovariši? Iskreno in možato si stisnejo roko. Tebi je ne moremo več! Mrzla je tvoja roka, onemele so ti ustnice, iztrepetalo srce... Pozdravljen tovariš-trpin!

Čudna, pretrnjeva je bila tvoja pot. Kdo ne pozna temnih kačurskih potov, kdo ne čuti živo v svojem srcu ostrih kamenov, ki sekajo nogo slovenskim Kačurjem? — Ti Luka si jih sam najbolj poznal. Globoke črte ti je dahnila v čelo, temne sence v obraz, grenke luči v oči. Pozdravljen tovariš Luka med nami, pozdravljen naš sotrpin! — Popisan je list tvojega življenja, dodelana steza tvojih dni.

Dolga in grenka je bila. 34 let — 34 postaj Kačurjevega križevega pota. Tvojih 34 službenih let! — Mladost, sila moč — po 34. letih starost, betežnost, slabost. To je zgodba Kačurja Albrehta — kratka, a dovolj obsežna za onega, ki pojmuje vso globino Kačurskega bitja in žitja.

Sveta Ana, pričetek tvojega dela, pričetek tvojih bolečin. Sv. Ana blesti pod Ljubelom, mehka in trda, solnčna in senčna. 24 let ti je mehčala dušo, 24 let jačila srce. Z očetovsko živahnostjo si vzgajal otroke, s srčno dobroto in ljubeznjivostjo si jim plemenitil srca, vsem si bil učitelj — otroku in možu, drobni deklici in zasanjanemu dekliču. Dolgo si živel in dolgo trpel med njimi. Sv. Ana te ni pozabila in nisi je pozabil ti. Vedno je hodila s teboj, misli si ji pošiljal, pozdrave izročal. Podgorje — Cerklje!

Golgota tvojega srca. Deset dolgih, trudapolnih let. Delal si, trpel, molčal, dodelal in umrl. Ni bilo dovolj dela v šoli, posegel si globeje, čisto v osrčje sirotnih in bednih je stopilo tvoje srce. Ko je divjala vojna furija preko zemlje in so nam umirali bratje širom domovine, si objemal s svojo človekoljubnostjo bedne in sestradane, jih bodril, tolažil in pravično delil trd aprovizacijski kruh prosečim rokam, sestradanim ustom. Bog je zapisal tiho veliko delo v svojo knjigo, ljudje so ga pozabili.

Svet je nehvaležen in ljudje so udarjeni s slepoto, kadar je treba priznati nesebičnost in pravično delo.

Med nami si živel 10 let, delal, trpel in umrl. 24. junij, dan tvoje smrti. In ravno ta dan si določil, da nastopiš pokoj trdo plačanega dela. Počitka in miru si je zaželelo tvoje v trpljenju okopano srce — zahrepenel si po planinah, zaželel si morja. Ničesar nisi več užil, smrt je udušila silo hrepenenja in končala ravno 24. junija tvojo trnjevo pot, Tovariš-trpin Luka. Spomin nase si pustil med nami, tvojo ljubezen do planin, do »rože« in do vesele lepe pesmi. Z vso svojo tiho dušo si objemal to troje in otroška sreča je bila v tebi in v nas, kadar smo v tvoji družbi vriskali na planinah, ljubili rože in drhteli v pesmi. — Hudo mi je, če se domislim, da bodo prihodnji naši izleti v divne gore brez tvojega smeha, brez tvoje dobrovoljnosti.

Zbogom Luka! Presrčni adijo naj zazveni preko tvojega groba do tvojega srca. To je poslednja pesem tovarišu-trpinu Luki.

Tvoj križev pot je izmoljen, Golgota pa stoji — tvoj grob. V solnčnem blesku sta se strnila v mogočno pesem vso solnčno in čisto kraljevski Grintovec in njegova soseda kraljica — Kočna. V vsej lepoti sta se razgalila nad tvojim grobom, ko je padla prva gruda na tvojo krsto. Pesem rož, drhtečega zelenja in naša pesem je odela tvoj grob — Luka.

Pot trpina, slovenskega Kačurja je končana, siromaka-učitelja je sprejela dobrotna zemlja k sebi. Glasno ljubezen so oznanjala učiteljska srca, ko so se poslavljala od tebe. Ljudje, ki si jim nudil svoje srce in roke, so te pozabili ob zadnji poti.

Redki so bili — saj je umrl samo slovenski učitelj.

Kačurjem pa je usojen grenak začetek in osamljen konec.

A Luka v naših srcih pozdravljen in ne pozabljen.

V juniju 1924. —a.